

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Říjen 2023

ZAMĚSTNANOST MLADÝCH V ČR

Vyhodnocení projektů zaměřených na mladé nezaměstnané
s důrazem na Youth Employment Initiative (YEI)

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

Vypracovalo:

Oddělení evaluací (802)

Sekce evropských fondů a mezinárodní spolupráce

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Na Poříčním právu 1, 128 00 Praha 2

Kontaktní osoby:

Mgr. Tamara Zykanová; tamara.zykanova@mpsv.cz

PhDr. Markéta Horpeniaková, Ph.D.; marketa.horpeniakova@mpsv.cz

Obsah

Seznam zkratk.....	4
1. Manažerské shrnutí.....	2
2. Úvod	4
3. Shrnutí hlavních závěrů z průběžné evaluace YEI (2019)	6
4. Kontext projektů YEI.....	8
5. Projekty zahrnuté do evaluace.....	11
YEI – projekty ÚP	12
Záruky pro mladé.....	12
YEI – krajské projekty.....	13
Soutěžní projekty.....	14
6. Metodologie	15
7. Sociodemografické charakteristiky podpořených osob	16
Pohlaví a věk	16
Vzdělání	16
Znevýhodnění	17
Místo bydliště	19
8. Ekonomická aktivita.....	21
Vyhodnocení ekonomické aktivity podpořených osob na základě dat z IS ESF	21
Ekonomická aktivita podpořených osob dle pohlaví a věku.....	23
Ekonomická aktivita podpořených osob dle dosaženého vzdělání	24
Ekonomická aktivita podpořených osob dle typu projektu.....	25
9. Závěry	26

Manažerské shrnutí

V této zprávě přinášíme souhrnné zhodnocení projektů financovaných z ESF ČR, které se zaměřovaly na podporu zaměstnanosti osob ve věku do 29 let. Jedná se o projekty realizované Úřadem práce ČR (vč. Záruk pro mladé), dále o projekty realizované krajskými úřady a soutěžní projekty. Aktivity v jednotlivých projektech směřovaly zejména k tomu, aby tato cílová skupina, která je znevýhodněná věkem a má nízké pracovní zkušenosti a nižší vzdělání, získala zaměstnání, příp. se vrátila do vzdělávání. Ukázalo se, že charakter realizátora ovlivňuje výsledky projektu, od výběru cílové skupiny, přes práci s ní až po uplatnění podpořené osoby na trhu práce po ukončení podpory.

Do projektů Úřadu práce vstupovala méně problematická cílová skupina než do krajských a soutěžních projektů, což ovlivnilo celkovou úspěšnost projektů s ohledem na uplatnitelnost podpořených osob na TP.

Hlavní zjištění

Do krajských a soutěžních projektů více vstupovaly osoby z nejmladší věkové skupiny

Projekty Úřadu práce ČR (YEI a Záruky) poskytovaly podporu především mladým lidem ve věku kolem 20 let, podpora osob mladších 20 let byla v těchto projektech minimální. Naopak krajské a soutěžní projekty měly vyrovnanější věkovou strukturu a poskytovaly tak podporu i nejmladším osobám (15–19 let), které jsou zejména ohroženy předčasným odchodem ze vzdělávání, což v důsledku vede k tomu, že mají nízkou kvalifikaci a jejich uplatnění na trhu práce je obtížné. Skupina nejmladších účastníků se od té starší lišila tím, že se jednalo o lidi, kteří většinou ještě žijí u rodičů a nemusí si tak sami hradit existenční náklady, nemají vyživovací povinnost na děti. Tito lidé si pak méně uvědomují potřebu stálého zaměstnání a mají tendenci častěji zaměstnání měnit.

Do krajských a soutěžních projektů více vstupovaly osoby s nejnižším vzděláním

Zatímco projekty YEI realizované Úřadem práce ČR podpořily více osob s vyšším vzděláním, do krajských a soutěžních projektů více vstupovaly osoby se základním vzděláním. Výsledky šetření představené v průběžné zprávě ukázaly, že 10 % účastníků návrat do vzdělávání určitě plánuje (další 3 % spíše plánuje).

Do projektů ÚP častěji vstupovaly osoby se zdravotním znevýhodněním, v krajských a soutěžních projektech bylo více příslušníků národnostních menšin

Podíl osob se znevýhodněním se lišil podle typu projektu, přičemž soutěžní projekty měly výrazně vyšší podíl znevýhodněných osob. Projekty realizované Úřadem práce ČR měly vyšší podíl osob se zdravotním postižením, zatímco krajské projekty a soutěžní projekty více zapojovaly migranty a příslušníky národnostních menšin.

Na dlouhodobé uplatnění na trhu práce nemělo vliv pohlaví a věk, ale jako zásadní se ukázalo vzdělání a typ projektu

Prostřednictvím dat z IS ESF jsme sledovali postavení účastníků projektů na trhu práce od 30 měsíců před jejich vstupem do projektu až do 30 měsíců po vstupu. Administrativní data neprokázala významné rozdíly mezi muži a ženami ani mezi osobami ve věku 15–24 a 25–29 let. Naopak se jako významná ukázala úroveň dosaženého vzdělání a typ projektu, jehož se podpořené osoby zúčastnily. Bylo možné sledovat trend, že čím vyšší vzdělání podpořené osoby měly, tím bylo pravděpodobnější, že budou ekonomicky aktivní i s delším časovým odstupem od vstupu do projektu. Zatímco v případě osob bez vzdělání byla na trhu práce 30 měsíců od vstupu do projektu zapojena přibližně pětina, v případě osob se základním a středoškolským vzděláním to byly již zhruba dvě třetiny a u vysokoškolsky vzdělaných osob dokonce 84 %. U osob s vysokoškolským vzděláním tak byla zřejmá nejvyšší míra zaměstnanosti.

Jelikož do krajských a soutěžních projektů více vstupovaly osoby ze složitější cílové skupiny, lze považovat za velký úspěch i nižší podíl osob uplatněných na trhu práce.

V případě projektů ÚP ČR je vidět, že i 30 měsíců po vstupu do projektu je účast podpořených osob na trhu práce vysoká (67 %, resp. 77 %). U krajských a soutěžních projektů se pohybuje okolo 40 %.

Přibližně polovina účastníků deklarovala, že jim účast v projektu pomohla, přičemž účastníci krajských projektů toto hodnotili ještě kladněji

V kontextu pracovního uplatnění jsou podstatné i závěry v otázce subjektivního vnímání užitečnosti projektu při hledání zaměstnání, které poskytla průběžná evaluace projektů YEI. V té se uvádí, že přibližně polovina účastníků deklarovala, že jim účast v projektu pomohla, přičemž účastníci krajských projektů toto hodnotili ještě kladněji. 78 % účastníků se díky projektu naučilo lépe hledat práci, dále většina účastníků potvrdila, že v rámci projektu získali řadu nových znalostí a dovedností. Účastníci získali nové poznatky a informace, pro nasměrování svého vlastního života a pro objevení dalších možností, jak se uplatnit na trhu práce. Ti, kteří si díky projektu našli stálé zaměstnání, dále uvedli, že se jim zlepšila kvalita života.

Z hlediska typu pracovní smlouvy byla účastníkům nabízena kvalitní zaměstnání

V průběžné evaluaci se také zjišťovala kvalita pracovních nabídek, které účastníci po skončení projektu dostali. Souhrnně lze na základě informací v průběžné zprávě říci, že účastníkům byla nabízena kvalitní zaměstnání, a to zejména z hlediska typu pracovní smlouvy (hlavní pracovní poměr tvořil 87 %) a výše úvazku (73 % nabídek bylo na plný/téměř plný úvazek).

Účastníkům však bylo nabízeno nízké platové ohodnocení

Pracovní nabídky nebyly kvalitní z hlediska nabízeného platového ohodnocení, kdy pouze 14 % nabídek přesahovalo 20 tisíc Kč měsíčně. Tři čtvrtiny účastníků, kteří obdrželi nabídku zaměstnání, ji přijali. Rozhodnutí o přijetí nabídky výrazně souviselo s výší úvazku a mzdy. Prokázalo se, že příslušníci menšin obdrželi nabídek zaměstnání výrazně méně (50 %, oproti 74 % u zbylé populace).

Seznam zkratek

CS	cílová skupina
ESF	Evropský sociální fond
IS ESF	Informační systém ESF
KVK	Karlovarský kraj
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MSK	Moravskoslezský kraj
NEET	Ekonomicky neaktivní osoby ve věku do 29 let mimo proces vzdělávání (zkratka „Not in Employment, Education or Training“)
NUTS 2	administrativní jednotka „sdružené kraje“, tzv. „velké kraje“
IP	investiční priorita
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OPZ	Operační program Zaměstnanost
PO	prioritní osa
UoZ	uchazeč o zaměstnání
ÚLK	Ústecký kraj
ÚP ČR	Úřad práce ČR
YEI	Youth Employment Initiative
ZoZ	zájemce o zaměstnání

1. Úvod

Vyhodnocení Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR vzniklo na základě požadavku Evropské Komise (EK), jež vyplývá z Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1304/2013 ze dne 17. prosince 2013 o Evropském sociálním fondu, článku 19 – Monitorování a hodnocení.

V této závěrečné zprávě jsme přinesli souhrnné vyhodnocení dopadů projektů YEI a dalších projektů podporovaných z ESF ČR, které se zaměřovaly na podporu zaměstnanosti mladých lidí do 29 let. Jedná se primárně o projekty z iniciativy YEI, které spadají přímo do investiční priority 1.5 se specifickým cílem „Zvýšit zaměstnanost podpořených mladých lidí, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělání nebo v profesní přípravě“, ale do analýzy zahrnujeme i další projekty, v nichž byly podpořeny osoby ve věku do 29 let, konkrétně projekty z oblasti Záruky pro mladé (realizátor ÚP ČR) a vybrané soutěžní projekty v investiční prioritě 1.1.

Závěrečná zpráva navazuje na vstupní zprávu, jež byla finalizována v prosinci roku 2015 a dále na průběžnou zprávu, která byla publikována začátkem roku 2019. Při zpracování průběžné evaluace YEI nebyla k dispozici data z informačního systému ESF (IS ESF), a vyhodnocení na úrovni podpořených osob se tedy opíralo výhradně o informace z dotazníkového šetření mezi účastníky projektů a kvalitativních rozhovorů. Průběžné vyhodnocení bylo tedy zaměřeno více na kvalitativní stránku průběhu projektů, dotazníky byly koncipovány tak, aby pokryly informace, které nejsou k dispozici v informačním systému. Záměrem bylo získat od účastníků detailnější informace související s jejich účastí v projektu a následným hledáním zaměstnání.

Zatímco průběžná zpráva se opírala o údaje z realizovaných dotazníkových šetření a zaměřovala se na kvalitu a užitečnost absolvovaných aktivit, v závěrečné zprávě na tato zjištění navazujeme a doplňujeme je o vyhodnocení dat z IS ESF, která nám na základě administrativních dat umožňují sledovat rozdíly mezi jednotlivými účastníky, a to jak v oblasti sociodemografických charakteristik a typu projektů, které absolvovali, tak v oblasti dlouhodobého postavení na trhu práce. V závěrečné zprávě se zaměřujeme zejména na vyhodnocení, do jaké míry se podpořené osoby po skončení účasti v projektu uplatnily na trhu práce.

2. Shrnutí hlavních závěrů z průběžné evaluace YEI (2019)

Vzhledem k tomu, že závěrečné vyhodnocení přímo navazuje na průběžnou evaluaci YEI, uvádíme na tomto místě pro úplnost hlavní výsledky, které průběžná evaluace YEI pojmenovala. Pro vyhodnocení intervence byla v průběžné zprávě použita data z Úřadu práce ČR, data z dotazníkových šetření realizovaných mezi účastníky projektu a kvalitativní šetření zajištěné externím dodavatelem. Průběžná zpráva EVALUACE INICIATIVY NA PODPORU ZAMĚSTNANOSTI MLADÝCH V ČR – Youth Employment Initiative, ze které jsou závěry doslova převzaty, je k dispozici na internetových stránkách ESF CR¹.

ZÁVĚRY PRŮBĚŽNÉ EVALUACE

V referenčním období (XI/2015–X/2018) bylo ve všech projektech YEI podpořeno celkem 4375 osob. V projektech ÚP bylo podpořeno více osob než v krajských projektech, přičemž výsledky analýzy ukázaly, že CS krajských projektů a projektů ÚP se mezi sebou výrazně lišily. Do krajských projektů byla zapojována různorodější skupina účastníků, přičemž projekty byly více zaměřené na osoby mající horší pozici na trhu práce. Obecně lze říci, že krajské projekty více cílily na osoby, které jsou mladší, mají nižší vzdělání a jsou častěji příslušníky národnostní menšiny. Jedná se tedy o tu část CS, která je celkově hůř dostupná a zároveň má větší problémy s uplatnitelností na trhu práce. Oproti tomu se v projektech ÚP více objevovali vzdělanější lidé, čerství absolventi, osoby s pracovní zkušeností, krátkodobě nezaměstnaní. Jako více problematická byla v rámci evaluace definována podskupina nejmladších účastníků (do 22 let). Skupina nejmladších účastníků se od té starší lišila tím, že se jednalo o lidi, kteří většinou ještě žijí u rodičů a nemusí si tak sami hradit existenční náklady, nemají vyživovací povinnost na děti. Tito lidé si pak méně uvědomují potřebu stálého zaměstnání a mají tendenci častěji zaměstnání měnit.

Evaluace ukázala, že při náboru osob do projektu docházelo k nepochopení vstupních informací o projektu. Někteří účastníci projektů ÚP měli pocit, že účast v projektu je povinná, a do projektu dle jejich mínění vstupovaly nedobrovolně. Do projektů vstupovaly také osoby, které si již zaměstnavatele našly a vstupovaly do projektu s již potenciálně předjednaným pracovním místem. Vzhledem k jejich účasti v projektu docházelo k prohloubení jejich odborných znalostí potřebných k výkonu konkrétní pracovní pozice. Odborné praxi mohly v případě potřeby předcházet rekvalifikace. Součástí přípravy na Odbornou praxi bylo také podle potřeby absolvování poradenské činnosti (skupinového i individuálního charakteru) účastníka projektu. Předjednané dotované místo byla možnost, jak získat praxi v oboru, o který měla podpořená osoba největší zájem a zároveň mít adekvátní finanční ohodnocení.

Celkově mělo při výstupu z projektu práci 56 % respondentů, přičemž účastníci krajských projektů byli v tomto ohledu méně úspěšní. Zároveň však právě do krajských projektů častěji vstupovaly osoby ekonomicky neaktivní, u kterých může být umístění na trh práce obtížnější a jako pozitivní výsledek může být vnímána již jejich aktivizace. Dále v projektech ÚP podpořené osoby častěji absolvovaly aktivitu dotované zaměstnání, která už sama o sobě znamená umístění podpořené osoby na trh práce. Práci při výstupu z projektu měly častěji osoby s vyšším vzděláním. Podobné závěry jsou i v otázce subjektivního vnímání užitečnosti projektu při hledání zaměstnání, kde přibližně polovina účastníků deklarovala, že jim účast v projektu pomohla, přičemž účastníci krajských projektů toto hodnotili ještě kladněji. Jedním z cílů iniciativy YEI byla rovněž aktivizace účastníků k návratu do vzdělávání. Výsledky šetření ukázaly, že 10 % účastníků návrat do vzdělávání určitě plánuje (další 3 % spíše plánuje). Jako pozitivní výstup lze označit, že 78 % účastníků se díky projektu naučilo lépe hledat práci, dále většina účastníků potvrdila, že v rámci projektu získali řadu nových znalostí a dovedností. Účastníci shodně hodnotili projekt jako přínosný zvláště v rozšíření

¹ Odkaz: [15_01 Evaluace iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR - EVALUACE - www.esfcr.cz](#)

obzorů díky získaným poznatkům a informací, pro nasměrování svého vlastního života a pro objevení dalších možností, jak se uplatnit na trhu práce. Ti, kteří si díky projektu našli stálé zaměstnání, dále uvedli, že se jim zlepšila kvalita života.

Součástí evaluace bylo také hodnocení nabídek zaměstnání, které účastníci po skončení projektu dostali. Souhrnně lze říci, že nabídnutá zaměstnání byla kvalitní z hlediska typu pracovní smlouvy (hlavní pracovní poměr tvořil 87 %) a délky úvazku (73 % nabídek bylo na plný/téměř plný úvazek). Z hlediska finančního ohodnocení však nabídky nebyly příliš kvalitní, pouze 14 % nabídek bylo nad 20 000 Kč/měsíčně. Nabídky získávali účastníci bez ohledu na své vzdělání, věk a pohlaví. Prokázalo se však, že příslušníci menšin obdrželi nabídek zaměstnání výrazně méně (50 %, oproti 74 % u zbylé populace). Tři čtvrtiny účastníků, kteří obdrželi nabídku zaměstnání, ji přijali. Rozhodnutí o přijetí nabídky výrazně souviselo s její kvalitou ve smyslu výše úvazku a mzdy. Naopak se neprokázalo, že by pravděpodobnost přijetí nabídky souvisela s jakoukoliv sociodemografickou charakteristikou účastníka, dokonce ani s tím, zda dotyčná osoba žila v domácnosti s pracující osobou či nikoliv, nebo zda v domácnosti byly závislé děti. Tento výsledek je překvapivý vzhledem k tomu, že počet osob, které v domácnosti vydělávají a na druhé straně počet osob, které jsou na takovém příjmu závislé, byl považován za jeden z faktorů, který rozhodnutí o přijetí zaměstnání může ovlivnit.

V rámci evaluace se také sledovaly dlouhodobé výsledky podpořených osob, především jejich zapojení na trh práce. Vzhledem k omezené reprezentativnosti výběrového souboru, u něž tato část šetření proběhla, je však potřeba považovat souhrnné výsledky této části za nadhodnocené. Tito respondenti byli oproti základnímu souboru starší a vzdělanější. V detailu však výsledky poskytují cennou a reálnou informaci o struktuře „úspěšných“ účastníků.

Souhrnná informace o podílu osob, které měly 6 měsíců po ukončení projektu zaměstnání (případně byly ve vzdělávání nebo na pracovní stáži) nemá vypovídací hodnotu. V detailním pohledu však šetření potvrdilo, že se výsledky nelišily s ohledem na věk, pohlaví, ani to, zda se jednalo o projekt ÚP, či krajský projekt. Naopak se potvrdilo, že výsledek souvisel s úrovní dosaženého vzdělání; respondenti s vyšším vzděláním byli častěji zapojeni alespoň do jedné ze sledovaných aktivit. V této části šetření se podařilo identifikovat několik faktorů, které souvisí s tím, zda daná osoba pracuje, či nikoliv. Častěji pracovaly osoby, které žily v domácnosti s další zaměstnanou osobou (82 %) než ty, které další zaměstnanou osobu v domácnosti neměly (62 %). Dále častěji pracovali ti, kteří měli vyšší vzdělání, nebo byli starší. Z hlediska realizátora projektu měly častěji práci osoby podpořené projekty ÚP (82 %) než osoby podpořené krajskými projekty (73 %). Polovina z těch, kteří 6 měsíců po ukončení projektu pracovali, se domnívá, že práci získali díky projektu YEI.

3. Kontext projektů YEI

Mladí lidé jsou z pohledu pracovního trhu jednou z nejhůře postavených skupin, přičemž jedním z hlavních důvodů jejich horší integrace na trh práce jsou jejich omezené pracovní zkušenosti. Nezaměstnanost v mladém věku má velký vliv na celoživotní příjem a v neposlední řadě také na schopnost udržet si stabilní zaměstnání, protože tito jedinci ztrácejí důvěru v celý systém pracovního trhu, a tak i motivaci být na tomto trhu aktivní. V důsledku toho nehledají aktivně zaměstnání, nestudují, ani nejsou v žádné přípravě na povolání. Pokud dříve získali pracovní kompetence a dovednosti, rychle je ztrácí a dochází k marnění potenciálu této cílové skupiny (dále CS). Tito lidé jsou pak v budoucnu více ohroženi nezaměstnaností, mají nižší výdělky a menší chuť založit rodinu. Nízké sociální postavení a ohrožení chudobou se pak přenáší na další generaci a představuje tak dlouhodobý a závažný sociální problém.²

Na nepříznivou situaci mladých osob se EU rozhodla reagovat vytvořením Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí³, v rámci níž vyčlenila 6,4 miliard eur na komplexní opatření boje proti nezaměstnanosti mladých lidí.⁴ V pozadí stála snaha celkově zlepšit situaci mladých osob na trhu práce, a to především prostřednictvím zvýšení finanční podpory v rámci stávajících zdrojů v EU. Iniciativa YEI je zacílena zejména na mladé lidi bez zaměstnání, studia či profesní přípravy, přičemž není rozhodující, zda jsou vedeni v evidenci ÚP ČR či ne (tzv. kategorie NEET; „Not in Employment, Education or Training“, dále pouze NEET). Zaměřena je na nejhůře postižené regiony NUTS 2, v nichž v roce 2012 převyšovala míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let 25 %. V roce 2017 byly dodatečně zahrnuty regiony, kde nezaměstnanost mladých osob přesáhla 25 % i v roce 2016. Pro Českou republiku byla vyčleněna alokace ve výši přibližně 0,8 mld. Kč, tj. cca 0,35 % celkové sumy pro všechny způsobilé regiony.

V roce 2012 dosahovala specifická míra nezaměstnanosti u sledované věkové skupiny v Evropské unii 23,3 %, v České republice 19,5 %. Jediným regionem NUTS 2 v České republice způsobilým pro podporu v rámci YEI byl tak region Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj), kde míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let dosáhla v referenčním roce hodnoty 28,2 %. Ačkoliv samotná YEI je zaměřena na osoby ve věku 15–24 let, v České republice byla CS pro realizaci intervence rozšířena o osoby ve věku 25–29 let. V této věkové kategorii ve sledovaném regionu a období sice specifická míra nezaměstnanosti nedosáhla 25 %, avšak určení způsobilosti regionu se vztahuje k věkové skupině 15–24 let. V rozhodném období dosahovala míra nezaměstnanosti v kategorii 25–29 let v regionu Severozápad 16,4 %, což je stále nejvíce v porovnání s ostatními regiony ČR. Důvodem zahrnutí osob do 29 let je snaha, aby na podporu z YEI dosáhli také absolventi vysokých škol, kteří své studium často ukončují právě v tomto věku.⁵

² Převzato z interní ex-ante evaluace „Evaluace iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí v ČR“ a z interního zdroje „Kvalitativní šetření projektů YEI – závěrečná zpráva“.

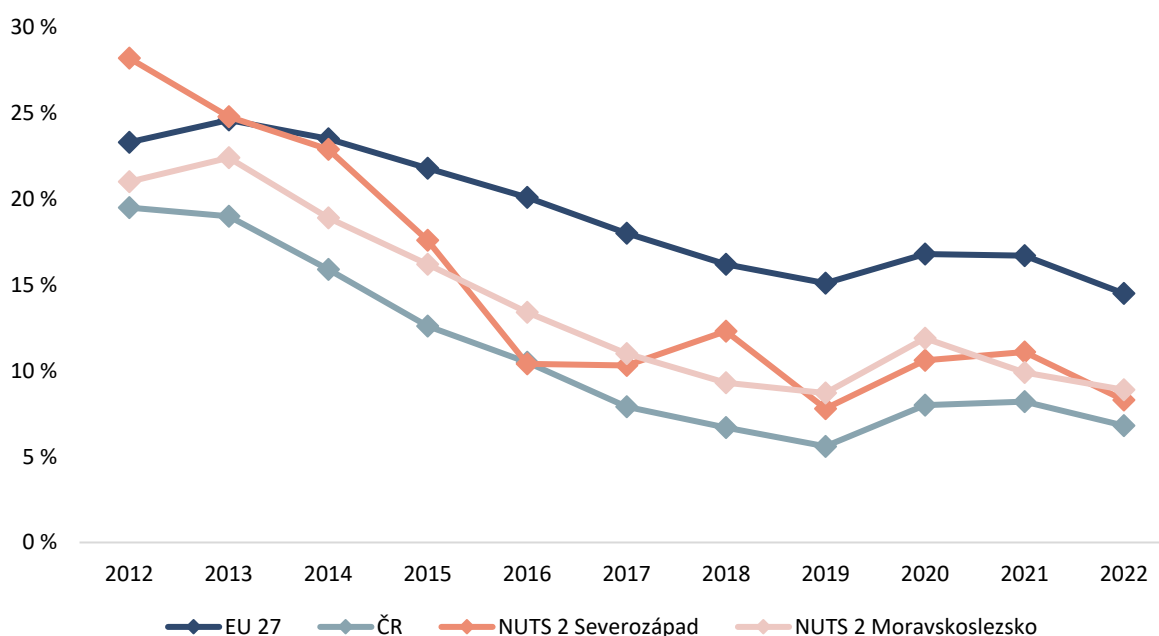
³ Iniciativa YEI byla přijata Evropskou radou v únoru 2013.

⁴ Původní rozpočet 6,4 miliardy eur navrhla Komise vzhledem k přetrvávající vysoké míře nezaměstnanosti mladých lidí v září 2016 navýšit. V červnu 2017 se Rada a Parlament dohodly na navýšení rozpočtu iniciativy ve způsobilých členských státech o 2,4 miliardy eur. Z celkového rozpočtu ve výši 8,8 miliardy eur pocházejí 4,4 miliardy ze samostatné rozpočtové položky vyčleněné pro YEI. Druhá polovina pochází z vnitrostátních prostředků ESF a členské státy ji pak navyšují o vlastní finanční zdroje. (Převzato z: „Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI)“.

⁵ Eurostat, dataset Unemployment by sex and age; dataset Youth unemployment rate by sex and NUTS 2 regions

Se svojí mírou nezaměstnanosti mladých lidí se region Severozápad řadí k nejméně problematickým z podporovaných evropských regionů, na druhou stranu dlouhodobě vykazoval výrazně nejvyšší nezaměstnanost mladých v rámci ČR. Zároveň se oba kraje tvořící tento region (Ústecký a Karlovarský) potýkají s celou řadou strukturálních problémů jako je např. nízká úroveň vzdělání nebo nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na pracovním trhu. Nařízení o ESF umožňuje využít část prostředků YEI, nepřesahující 10 % její celkové alokace, v sub-regionu s vysokou mírou nezaměstnanosti mladých lidí, který nepatří mezi způsobilé regiony YEI. V roce 2017 ČR této možnosti využila a rozšířila podporu YEI rovněž na Moravskoslezský kraj, ve kterém přes setrvalý pokles dosahovala míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let v tomto roce 11 %. Na grafu 1 je zachycen vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob od roku 2012 do roku 2022 ve dvou zmíněných regionech v porovnání s vývojem v celé České republice a Evropské unii (EU 27). Graf 1 dále ukazuje obecně klesající míru nezaměstnanosti mladých osob ve věku 15–24 let z pohledu celé EU v letech 2013 až 2019 a následné drobné zvýšení, resp. stagnaci od roku 2020.

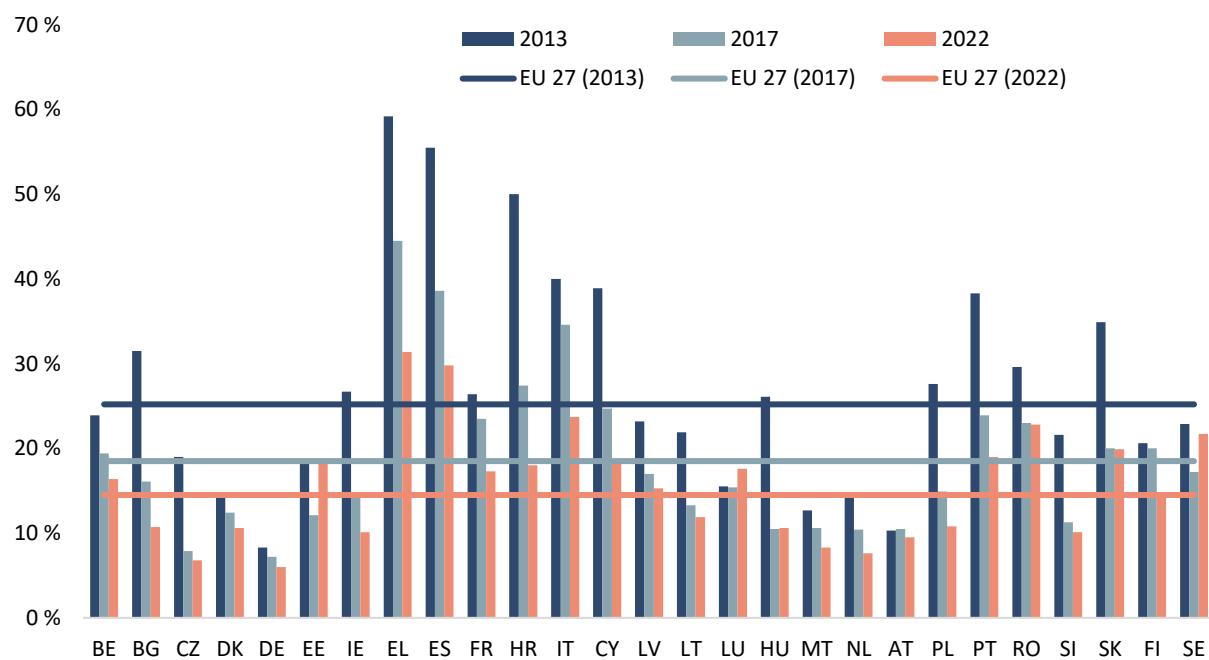
Graf 1: Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let v letech 2012–2022 v EU 27, ČR a regionech Severozápad a Moravskoslezsko, v %

Zdroj: Eurostat, dataset Youth unemployment rate by sex and NUTS 2 regions

S nezaměstnaností mladých lidí ve věku 15–24 let se v Evropě od roku 2012 soustavně nejvíce potýkají jižní státy (Řecko, Španělsko, Itálie). Specifická míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 v Řecku a Španělsku přesahovala v roce 2013 55 %, v Itálii dosahovala 40 % (viz graf 2). I v těchto státech však docházelo v průběhu posledních deseti let k systematickému poklesu, a v roce 2022 se tak Řecko a Španělsko dostaly na přibližně 30 % a Itálie na 24 %. Nejnižší specifickou míru nezaměstnanosti mladých osob naopak v uvedeném období vykazuje Německo, které se po celé toto období pohybuje pod 10 %. V České republice, jak již bylo výše popsáno, byla v roce 2013 míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let 20 %, čímž se už v té době řadila mezi evropské země s nižší mírou nezaměstnanosti. Od roku 2017 potom tento ukazatel klesl na úroveň Německa, a spolu s ním tak ČR vykazuje zcela nejnižší míru nezaměstnanosti v celé EU.

Graf 2: Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let v EU a členských zemích, 2013, 2017 a 2022, v %

Zdroj: Eurostat, dataset Unemployment by sex and age

4. Projekty zahrnuté do evaluace

Do evaluace byly zahrnuty všechny hlavní typy projektů, které se zaměřovaly na podporu zaměstnanosti osob ve věku do 29 let, a to jak ty, které spadají do iniciativy YEI, tak ty, které na ni přímo navázány nebyly. V rámci iniciativy YEI byly realizovány dva typy projektů; projekty na podporu osob do 29 let ve způsobilých regionech zajišťované Úřadem práce ČR (ve zprávě bude tento typ projektů označován „**YEI – projekty ÚP**“) a projekty realizované krajskými úřady ve způsobilých regionech (ve zprávě označovány jako „**YEI – krajské projekty**“). Mimo iniciativu YEI byly ÚP ČR realizovány projekty Záruk pro mladé, které jsou také určeny výhradně pro osoby do 29 let a do jisté míry měly kompenzovat absenci podpory této cílové skupiny v regionech, které nebyly pro iniciativu YEI způsobilé (ve zprávě budou označovány jako „**Záruky pro mladé**“, nebo „**Záruky**“). Posledním typem jsou soutěžní projekty v oblasti zaměstnanosti, v nichž byly podpořeny osoby ve věku do 29 let. Tento poslední typ projektů nespadá do iniciativy YEI – projekty jsou realizovány napříč ČR a mladí lidé do 29 let jsou jen jednou z cílových skupin. Do vyhodnocení byly zahrnuty ty soutěžní projekty, u nichž alespoň 50 % podpořených osob bylo ve věku do 29 let nebo alespoň 50 podpořených osob bylo ve věku do 29 let (ve zprávě budou označovány jako „**soutěžní projekty**“).

Implementaci YEI byla v Operačním programu Zaměstnanost vyhrazena samostatná investiční priorita 1.5 se specifickým cílem „Zvýšit zaměstnanost podpořených mladých lidí, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělání nebo v profesní přípravě.“ Do této investiční priority spadaly projekty ÚP ČR a krajské projekty. Výzva Záruky pro mladé pak byla vyhlášena v rámci investiční priority 1.1 se specifickým cílem „Zvýšit zaměstnanost podpořených mladých osob prostřednictvím programu Záruky pro mládež“. Do investiční priority 1.1. spadají i soutěžní projekty zahrnuté do této evaluace.

Jednotlivé typy projektů se liší celkovým počtem podpořených osob i regionálním dopadem. Tabulka 1, která vychází z dat IS ESF, ukazuje souhrnně počet podpořených osob, které byly zahrnuty do evaluace. Jelikož se počet podpořených osob mezi typy projektů odlišuje, a to zejména v případě Záruk, které jsou co do počtu podpořených osob mnohonásobně větší, je potřeba ve srovnávacích analýzách tuto skutečnost rovněž zohledňovat. Nicméně i tak nám vyhodnocení přináší obrázek o odlišnostech a trendech v rámci jednotlivých typů podpory.

Tabulka 1: Počet podpořených osob podle kategorie projektu k 30. 6. 2022

Typ projektu	Počet podpořených osob
YEI – projekty ÚP	4 472
Záruky pro mladé (ÚP ČR)	10 826
YEI – krajské projekty (ULK, KVK, MSK)	1 552
Soutěžní projekty	1 245

Zdroj: IS ESF

YEI – projekty ÚP

Tabulka 2: Základní charakteristiky vyhlášených výzev pro projekty ÚP ČR

Výzva	Název projektu CZ	Rozpočet (v Kč)	Místo dopadu	Realizace projektu
03_15_003	Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Karlovarském kraji	141 911 666	KVK	12/2015-05/2019
03_15_003	Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS 2 Severozápad v Ústeckém kraji	497 447 592	ÚLK	11/2015-07/2019
03_19_136	Iniciativa na podporu mladých uchazečů o zaměstnání	41 436 010	KVK, ÚLK, MSK	1/2020-10/2022

Zdroj: www.esfcr.cz

Projekty „Iniciativy“ v IP 1.5 byly Úřadem práce ČR realizovány ve třech krajích – v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském – přičemž Moravskoslezský kraj byl do finančně objemově nižší výzvy zahrnut v roce 2019. Předmětem těchto projektů bylo aktivizovat a pracovní mobilizovat nezaměstnané nebo neaktivní osoby do 29 let, které nebyly v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě. Výzva 136 pak byla specifická zaměřením na osoby obtížně zaměstnatelné na trhu práce s kumulací znevýhodnění ovlivňujících jejich schopnost uplatnit se na trhu práce, žijící ve zvláštním regionu. Podpořené osoby měly být ekonomicky neaktivní, nebo nezaměstnané (vč. dlouhodobě nezaměstnaných), tzn. jednalo se osoby, které nebyly v zaměstnání, ve vzdělávání ani v profesní přípravě. Cílem bylo poskytnout komplexní a pokud možno individuální podporu. Projekty ÚP obsahovaly i specifické aktivity, jako jsou např. podpora návratu do denního vzdělávání, stáž v zahraničí (projekty v Karlovarském a Ústeckém kraji) nebo podpora aktivit k získávání pracovních návyků. Na základě údajů z IS ESF bylo do konce roku 2022 v projektech realizovaných ÚP ČR celkem podpořeno 4 472 mladých lidí.

Záruky pro mladé

Tabulka 3: Základní charakteristiky vyhlášených výzev v projektech Záruky pro mladé

Výzva	Název projektu CZ	Rozpočet (v Kč) ⁶	Realizace projektu
03_15_004	Záruky pro mladé v Libereckém kraji	74 623 264	12/2015-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Královéhradeckém kraji	82 798 407	2/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Moravskoslezském kraji	173 290 488	2/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé ve Středočeském kraji	207 547 604	1/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Plzeňském kraji	71 990 448	1/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Jihočeském kraji	66 789 908	1/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Olomouckém kraji	112 441 402	2/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Jihomoravském kraji	240 615 613	1/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé na Vysočině	77 522 671	12/2015-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé ve Zlínském kraji	99 611 000	1/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Pardubickém kraji	72 239 746	2/2016-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Ústeckém kraji	101 297 266	1/2019-05/2023
03_15_004	Záruky pro mladé v Karlovarském kraji	23 500 000	4/2019-05/2023

⁶ Hodnoty rozpočtů jsou uvedeny podle poslední změny.

Zdroj: www.esfcr.cz

Projekty Záruky pro mladé byly realizovány ve všech krajích ČR mimo Prahu a jejich realizátorem byl Úřad práce ČR. Cílem projektů bylo kombinací různých nástrojů a aktivit (např. poradenské činnosti, rekvalifikace, práce na zkoušku či odborné praxe) dodat účastníkům projektu bez pracovních zkušeností znalosti, aby byli schopni se v co nejkratším čase zapojit do pracovního procesu a získanou práci si udržet. K tomu docházelo především prostřednictvím nástroje Odborná praxe, který účastníkům dodal potřebné kompetence požadované zaměstnavateli. Projekty byly určeny mladým lidem do 29 let, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě. Cílovou skupinou projektů byli uchazeči o zaměstnání (UoZ), v některých případech také zájemci o zaměstnání (ZoZ). Jednalo se zejména o lidi bez nebo s minimální dosavadní pracovní zkušeností, osoby se zdravotním postižením, osoby s kumulací hendikepů na trhu práce a ekonomicky neaktivní osoby, včetně osob vracejících se na trh práce po mateřské/rodičovské dovolené. Na základě údajů z IS ESF bylo ke konci roku 2022 v těchto projektech podpořeno celkem 10 826 osob.

YEI – krajské projekty

Tabulka 4: Základní charakteristiky vyhlášených výzev v krajských projektech

Výzva	Název projektu CZ	Rozpočet (v Kč)	Místo dopadu	Realizace projektů
03_15_116	Nestůj a pojd'	35 476 949 KVK		05/2016-12/2018
03_15_116	Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčínska a Šluknovského výběžku – CESTA	23 683 116 ÚLK		06/2016-12/2018
03_18_091	Změna je cesta	9 999 000 ÚLK		05/2018-10/2019
03_15_116	Komplexní program podpory mladých lidí na trhu práce v Ústeckém kraji – TRANSFER	99 378 865 ÚLK		06/2016-12/2018
03_18_091	Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže v MSK	23 052 494 MSK		07/2018-10/2019

Zdroj: www.esfcr.cz

Projekty, jejichž realizátorem byl kraj, se týkaly území Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje, přičemž tři z pěti projektů probíhaly v Ústeckém kraji. V obecné rovině bylo cílem krajských projektů zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost mladých lidí do 29 let, žijících v daném regionu, kteří nebyli zapojeni na trhu práce a ani nebyli součástí vzdělávacího procesu. Krajské projekty byly oproti projektům ÚP ČR menšího rozsahu a z hlediska uplatnění na trhu práce se více zaměřovaly na složitější cílovou skupinu, konkrétně na osoby ekonomicky neaktivní (nepracující mimo evidenci ÚP ČR), kterým je potřeba poskytovat daleko intenzivnější pomoc. Krajské projekty mimo jiné nabízely aktivity na zvýšení motivace, pracovní a bilanční diagnostiku, ale také aktivity podporující vlastní podnikání či individuální koučink. Celkem bylo podle údajů z IS ESF ke konci roku 2022 podpořeno v krajských projektech 1 552 osob.

Soutěžní projekty

Tabulka 5: Základní charakteristiky vyhlášených soutěžních výzev a projektů zahrnutých do analýzy

Číslo výzvy	Výzvy Vymezení cílové skupiny	Projekty zahrnuté do analýzy			
		Celková hodnota (v Kč)	Počet	Doba realizace	Počet PO do 29 let
03_15_040	osoby mladší 25 let věku, které nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě.	44 484 607	9	9/2016–11/2018	280
03_16_053	není ve výzvě přímo specifikována.	47 551 141	12	2/2017–9/2019	172
03_16_068	osoby ve věku do 29 let, které nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě	53 753 090	14	9/2017–12/2019	330
03_17_075	není ve výzvě přímo specifikována.	66 481 908	14	9/2018–3/2022	281
03_18_090	osoby ve věku do 29 let, které nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě.	72 643 094	12	1/2020–11/2022	183

Zdroj: www.esfcr.cz

Všechny výzvy na soutěžní projekty se soustředily na podporu aktivit zaměřených na zvýšení zaměstnanosti nezaměstnaných osob a aktivizaci ekonomicky neaktivních osob. Výzvy 75 a 90 zahrnovaly rovněž podporu rekvalifikací a odborného vzdělávání.

Do evaluace bylo zahrnuto 61 projektů v rámci pěti soutěžních výzev v nichž byli podpořeni mladí lidé do 29 let. Obecně cílem těchto výzev bylo zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných. Projekty nebyly mnohdy jednosměrně zaměřeny na podporu zaměstnanosti mladých lidí, ale tito lidé byli jednou z cílových skupin vedle např. cizinců, sociálně vyloučených, závislých, duševně nemocných či handicapovaných. Mezi aktivity podporované výzvami patřilo zprostředkování pracovního místa, poradenství, bilanční a pracovní diagnostika, motivační aktivity či rekvalifikace. Rozpočet těchto projektů se většinou pohyboval mezi 5 a 6 miliony korun. V některých případech bylo v rámci projektů podpořeno několik desítek osob, které splňovaly podmínku věku do 29 let. Nejvíce jich bylo podpořeno v projektu Vykročme společně (80 osob), který byl realizován v Olomouckém kraji. V řadě případů to ale byli jen jednotlivci jako třeba v nejdražším projektu Podpora zaměstnání 4 s rozpočtem necelých 9 milionů, kde byla podpořena pouze jedna osoba ve věku do 29 let. Celkem bylo do analýzy zahrnuto 1 245 mladých lidí ve věku do 29 let.

5. Metodologie

Jako hlavní zdroj dat pro vyhodnocení dopadů projektů využíváme v závěrečné zprávě data z IS ESF. Tato data nám umožňují získat informace o podpořených osobách z hlediska jejich sociodemografické struktury – věk, pohlaví, vzdělání, místo bydliště a typ znevýhodnění pro uplatnění na trhu práce. Dále byly pro evaluaci k dispozici informace o tom, jak se v průběhu času měnilo postavení podpořených osob na trhu práce. V tomto kontextu jsme sledovali období od 30 měsíců před vstupem do projektu až do 30 měsíců po vstupu do projektu. Data z IS ESF, o něž se kvantitativní část evaluace opírá, se vztahují k 30. červnu 2022. Počty osob, se kterými se v analýze pracuje, se mohou mírně lišit od finálních hodnot monitorovacích indikátorů. Jedním z důvodů bylo odstranění duplicitních záznamů v případech, kdy se osoby zúčastnily více typů projektů a dále byly do analýzy zahrnuty pouze osoby, pro které byly dostupné informace v potřebném rozsahu k danému datu.

Pro doplnění analýzy využíváme též závěrů z průběžné evaluační zprávy (Evaluace YEI v ČR, publikovaná oddělením evaluací v roce 2019), ve které byla pro vyhodnocení intervence použita data z Úřadu práce ČR a dále data z dotazníkových šetření realizovaných mezi účastníky projektu (dotazníky při vstupu a po výstupu z projektu) a kvalitativní šetření zajištěné externím dodavatelem v průběhu roku 2018.

Přestože v předchozí kapitole odlišujeme projekty, které jsou v rámci, resp. mimo iniciativu YEI, dále v analýze budeme častěji používat dělení podle realizátora, tedy na projekty realizované ÚP ČR (YEI – projekty ÚP a Záruky) na jedné straně a YEI – krajské projekty a soutěžní projekty na straně druhé. Jak ukážou výsledky vyhodnocení, právě charakter realizátora ovlivňuje výsledky projektu, od výběru cílové skupiny, přes práci s ní až po uplatnění podpořené osoby na trhu práce po ukončení podpory.

6. Sociodemografické charakteristiky podpořených osob

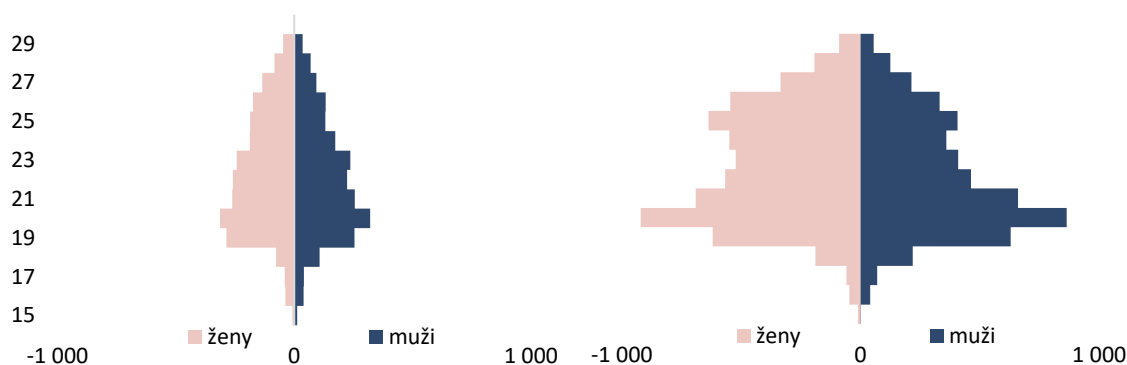
Pohlaví a věk

Mezi podpořenými osobami bylo o něco více žen než mužů (54 % ku 46 %). Napříč všemi sledovanými projekty byli nejčastěji účastníci ve věku 20–24 let. Tato věková struktura je však dána zejména projekty Záruk, které byly z hlediska počtu osob nejpočetnějšími projekty a u nichž tato věková skupina převládala. Pokud se podíváme na rozdíly mezi jednotlivými typy projektů, tak vidíme, že u projektů ÚP a Záruk je nejvíce podpořených osob ve věku kolem 20 let. Naopak minimum jich je ve věku 15–17 let a s přibývajícím věkem jejich počet opět postupně klesá. Krajské a soutěžní projekty měly naopak vyrovnanější věkovou strukturu bez zjevného zaměření na specifické věkové kategorie. Oproti projektům ÚP a Zárukám tedy jejich podporu získaly i osoby ve věku do 20 let, přestože se, vzhledem k celkově nízkému počtu osob v těchto projektech, jednalo spíše o jednotky osob.

Grafy 3a – 3d: Struktura účastníků projektů podle věku a pohlaví, počty

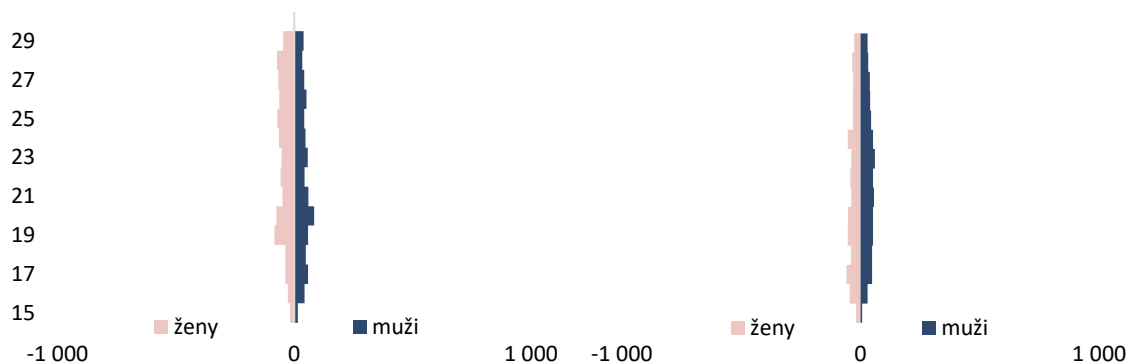
3a: YEI – projekty ÚP

3b: Záruky pro mladé

3c: YEI – krajské projekty

3d: Soutěžní projekty

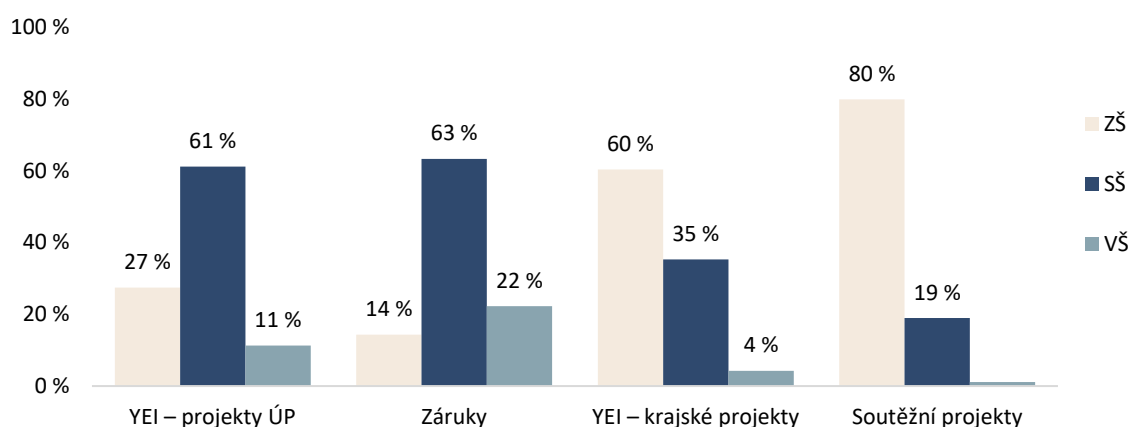
Zdroj 3a – 3d: IS ESF; 3a: N = 4 472; 3b: N = 10 826; 3c: N = 1 552; 3d: N = 1 245

Vzdělání

Podobně jako v případě věku podpořených osob, jsou vidět rozdíly ve vzdělání podpořených osob podle typu projektu, jakého se zúčastnily. V YEI – projektech ÚP a Zárukách měla většina osob alespoň středoškolské vzdělání, zatímco YEI – krajské projekty a soutěžní projekty měly hlavní záběr mezi lidmi se základním vzděláním – v případě soutěžních projektů měly základní vzdělání dokonce čtyři pětiny

podpořených osob. Mezi podpořenými osobami, které měly vysokoškolské vzdělání, bylo o něco více žen, jinak ale z hlediska pohlaví nebyly rozdíly v dosaženém vzdělání u podpořených osob patrné.

Graf 4: Dosažené vzdělání při vstupu do projektu podle typu projektu, v %

Zdroj: IS ESF; Projekty ÚP: N = 4 158; Projekty Záruk: N = 10 700; Krajské projekty: N = 1 525; Soutěžní projekty: N = 1 156

Znevýhodnění

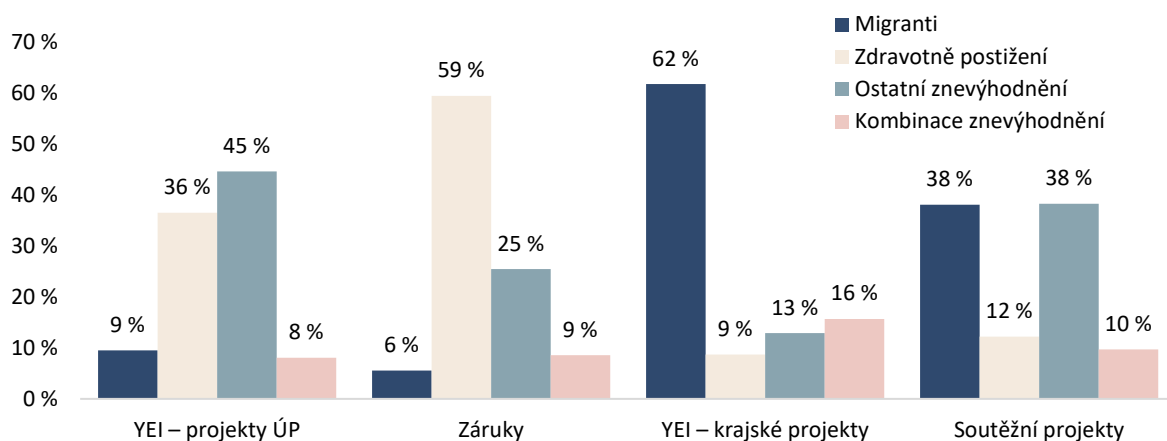
Při vstupu osoby do projektu se zjišťují také to, zda má podpořená osoba nějaké znevýhodnění, případně jakého typu toto znevýhodnění je. Konkrétně se sleduje, zda se jedná o migranta (vč. osob, které jsou původem cizinci, menšiny apod.), osobu zdravotně znevýhodněnou či o osobu s ostatním znevýhodněním⁷. Zjišťovali jsme, na kolik byly v jednotlivých typech projektů specificky podporovány osoby, které jsou některou z uvedených forem znevýhodněné na trhu práce.

Většina osob podpořených v projektech neměla žádné znevýhodnění, nějaký typ znevýhodnění byl uveden u celkem 19 % osob. Zapojení osob se znevýhodněním se potom lišilo podle typu projektu. Zatímco v obou typech projektů realizovaných ÚP ČR (YEI – projekty ÚP a Záruky) a v případě YEI – krajských projektů se podíl osob se znevýhodněním pohyboval okolo 20 %, v případě soutěžních projektů bylo znevýhodněných osob přibližně dvakrát více (41 %).

Podíl podpořených osob se znevýhodněním, resp. se znevýhodněním určitého typu odpovídá zaměření projektu. Hlavní rozdíl mezi projekty realizovanými ÚP ČR (YEI – projekty ÚP a Záruky) a ostatními sledovanými projekty, je v odlišném zapojení osob se zdravotním postižením a migrantů. V projektech realizovaných ÚP ČR vidíme mezi osobami se znevýhodněním vysoké zastoupení osob se zdravotním postižením (36 % a 59 %) u YEI – krajských projektů a soutěžních projektů pak vidíme vyšší zapojení osob z řad migrantů / národnostních menšin (62 % a 38 %), viz graf 5. Obdobné výsledky byly představeny už v průběžné evaluační zprávě.

⁷ Jedná se o osoby, které kvůli svému znevýhodnění čelí sociálnímu vyloučení, např. osoby po výkonu trestu, osoby ohrožené závislostí, osoby s nedokončeným 1. stupněm základní školy atd.

Graf 5: Struktura podpořených osob se znevýhodněním podle typu znevýhodnění, dle typu projektů, v %

Zdroj: IS ESF; YEI – projekty ÚP: N = 4 470; Záruky: N = 10 824; YEI – krajské projekty: N = 1 552; Soutěžní projekty: N = 1 245

Pokud se podíváme detailněji na strukturu osob, které uvedly určitý typ znevýhodnění, tak data ukázala významnější rozdíly v deklarovaných typech znevýhodnění mezi podrobnějšími věkovými kategoriemi (15–19, 20–24 a 25–29 let). Osoby v nejmladší věkové skupině nejčastěji uváděly to, že jsou příslušníci menšiny. U lidí starších 20 let byl vyšší podíl osob, které uváděly, že mají nějaké zdravotní postižení (viz tabulka 6).

Tabulka 6: Typy znevýhodnění podle věku

	15–19	20–24	25–29
Migranti	30 %	11 %	14 %
Zdravotně postižení	26 %	46 %	46 %
Bez přístřeší	1 %	1 %	1 %
Ostatní znevýhodnění	34 %	33 %	28 %
Kombinace znevýhodnění	9 %	9 %	11 %
Celkem	100 %	100 %	100 %

Zdroj: IS ESF, N=3 365

Podobně jsou patrné také rozdíly při porovnání s dosaženým vzděláním. U podpořených osob bez vzdělání nebo se základním vzděláním bylo více migrantů, zatímco se stoupající úrovní dosaženého vzdělání bylo více těch, kteří trpěli nějakou formou zdravotního postižení.

Tabulka 7: Typy znevýhodnění podle dosaženého vzdělání

	bez vzdělání	ZŠ	SŠ	VŠ
Migranti	36 %	31 %	5 %	2 %
Zdravotně postižení	16 %	26 %	53 %	63 %
Bez přístřeší	2 %	1 %	2 %	1 %
Ostatní znevýhodnění	34 %	30 %	33 %	30 %
Kombinace znevýhodnění	12 %	12 %	7 %	4 %
Celkem	100 %	100 %	100 %	100 %

Zdroj: IS ESF, N=3 365

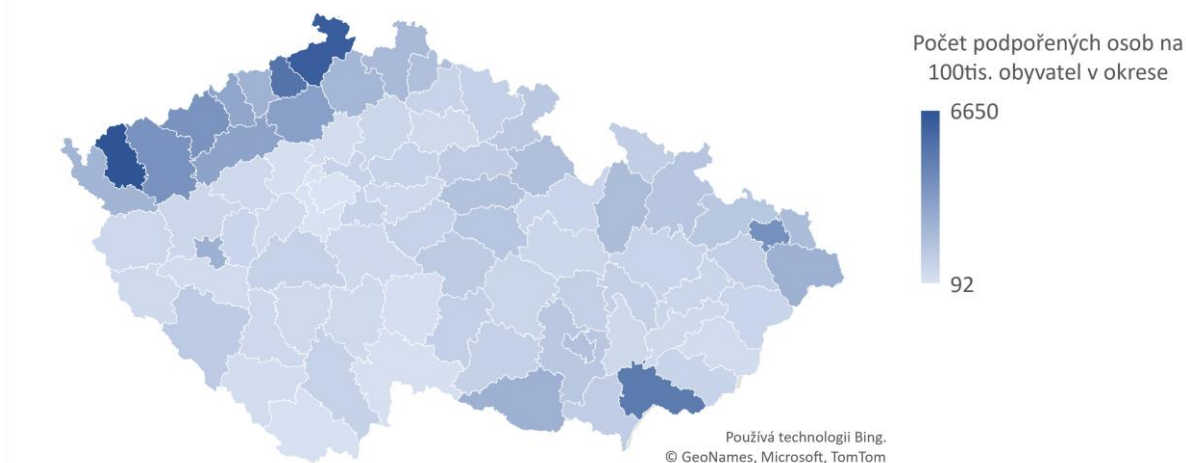
Podíváme-li se na strukturu osob podpořených v jednotlivých typech projektů podle věku (grafy 3a – 3d), dosaženého vzdělání (graf 4) a podle znevýhodnění (graf 6), pak vidíme, že v projektech realizovaných ÚP ČR (YEI – projekty ÚP a Záruky) jsou častěji než v druhém typu projektů (YEI – krajské projekty a soutěžní projekty) podporovány osoby ve věku 20–29 let, osoby se středoškolským a

vysokoškolským vzděláním a osoby se zdravotním postižením. V YEI – krajských projektech a soutěžních projektech jsou naopak častěji, než v projektech jdoucích přes ÚP ČR podporovány osoby ve věku 15–19 let, osoby se základním vzděláním a osoby z řad migrantů / národnostních menšin. Obdobné zaměření cílových skupin bylo evidováno již v průběžné evaluační zprávě, ve které bylo zjištěno, že do krajských projektů vstupovali ve větší míře účastníci se základním vzděláním, dlouhodobě evidovaní na ÚP ČR, méně motivovaní, mající přidružené sociální problémy (zatížení exekucemi, záznam v trestním rejstříku), pocházející z vyloučených lokalit, žijící mimo systém podpory a mladiství do 18 let bez vzdělání.

Místo bydliště

Z hlediska místa bydliště podpořených osob jsou vidět výrazné regionální rozdíly. Na úrovni okresů ČR bylo v přepočtu na 100 tis. obyvatel nejvíce podpořených osob v okrese Sokolov v Karlovarském kraji. Další dva okresy s nejvíce podpořenými osobami v přepočtu na počet obyvatel byly okres Děčín a Ústí nad Labem v Ústeckém kraji. Čtvrtým okresem s nejvíce podpořenými osobami na počet obyvatel byl Hodonín v Jihomoravském kraji. Naopak nejméně podpořených osob bylo v Praze, viz Mapa 1.

Mapa 1: Podpořené osoby dle počtu obyvatel v okresech ČR

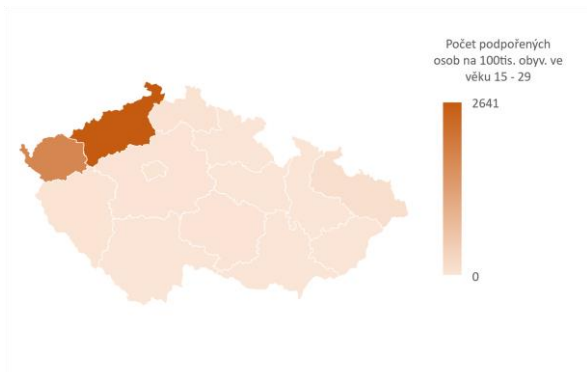

Zdroj: IS ESF; N=18 091

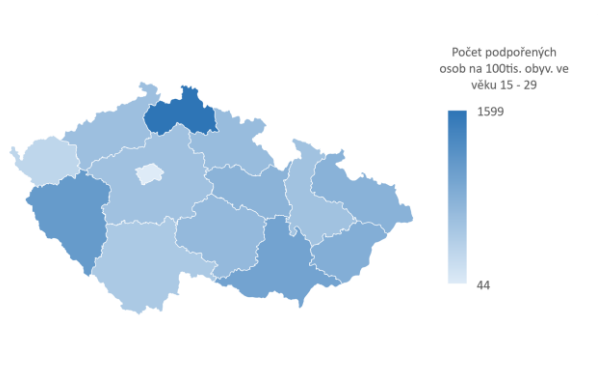
Pokud se podíváme na regionální rozdíly mezi jednotlivými typy projektů na úrovni krajů, ve kterých podpořené osoby žily, pak je vidět, že projekty iniciativy YEI (YEI – projekty ÚP a YEI – krajské projekty), viz mapy 2a a 2c, měly nejvíce účastníků z Ústeckého a Karlovarského kraje, což odpovídá nastavení projektů iniciativy YEI, která měla přesně vymezenou regionální působnost. Projekty Záruk a soutěžní projekty se realizovaly napříč ČR, a z toho vyplývá i pestřejší regionální rozložení. Nicméně i zde je vyšší míra zapojení osob ze specifických krajů – u soutěžních projektů bylo více účastníků z Olomouckého kraje, zatímco v případě Záruk pro mladé bylo nadprůměrné množství podpořených osob z Libereckého kraje, viz mapy 2a – 2d.

Mapy 2a – 2d: Podpořené osoby dle typu intervence a počtu obyvatel v krajích ČR

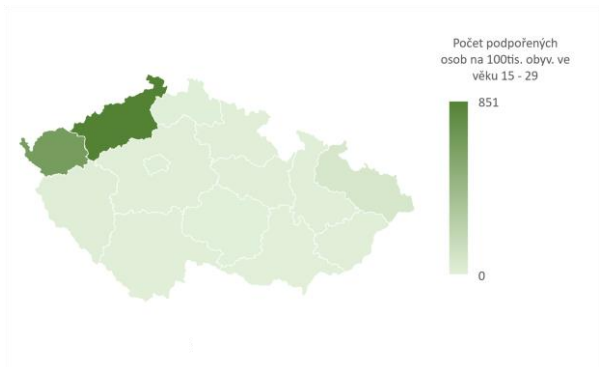
2a: YEI – projekty ÚP

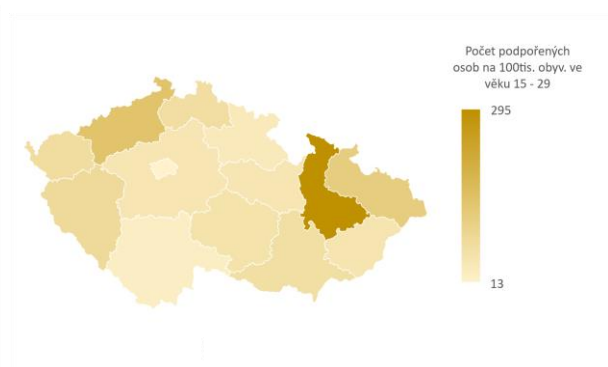
2b: Záruky pro mladé

2c: YEI – krajské projekty

2d: Soutěžní projekty

Zdroj 2a – 2d: IS ESF; 2a: N = 4 470; 2b: N = 10 824; 2c: N = 1 552; 2d: N = 1 245

7. Ekonomická aktivita

Cílovou skupinou YEI jsou mladé osoby mimo zaměstnání, vzdělávání a odbornou přípravu (tzv. NEET). Aktivity na podporu zaměstnanosti mladých v jednotlivých projektech pak směřovaly k tomu, aby tato cílová skupina, která je znevýhodněná věkem a má nízké pracovní zkušenosti a nižší vzdělání, získala zaměstnání, příp. se vrátila do vzdělávání. V rámci dotazníkového šetření, jehož výsledky byly prezentovány v průběžné evaluační zprávě, byla sadou několika otázek zjišťována situace podpořených osob na trhu práce při vstupu a při výstupu z projektu. Z mnoha důvodů, které jsou podrobněji popsány v průběžné zprávě⁸, však byly výsledky dotazníkového šetření, které mapovaly situaci podpořených osob na trhu práce, pouze orientační.

Předběžné výsledky z roku 2018 ukázaly, že jednou ze společných charakteristik mladých osob je nedostatečná pracovní praxe. V rámci dotazníkového šetření byly mapovány pracovní zkušenosti respondentů, kteří při zodpovídání otázky brali v úvahu jakoukoliv pracovní zkušenost bez ohledu na typ pracovní smlouvy. Přibližně čtvrtina osob (27 %) uvedla, že disponuje praxí méně než jeden rok, dalších 29 % osob nepracovalo vůbec nikdy.

Z předběžných výsledků bylo také patrné, že mezi YEI – krajskými projekty a YEI – projekty ÚP byl statisticky významný rozdíl. Účastníci krajských projektů měli práci při výstupu méně často. Tento rozdíl nicméně nemusí vypovídat nic o odlišné účinnosti projektů, ale je daný spíše sociodemografickou odlišností osob, které do projektu vstoupily. Do YEI – krajských projektů častěji vstupovaly osoby ze složitější cílové skupiny (ekonomicky neaktivní, osoby se základním vzděláním apod.), u kterých mohlo být umístění na trh práce obtížnější a jako pozitivní výsledek může být vnímána již jejich aktivizace ve smyslu registrace na Úřadu práce. V YEI – projektech ÚP zároveň podpořené osoby častěji absolvovaly aktivitu dotované zaměstnání, která už sama o sobě znamenala umístění podpořené osoby na trh práce. Předběžné výsledky také ukázaly vliv vzdělání. Ukázalo se, že práci při výstupu z projektu mají častěji osoby s vysokoškolským vzděláním oproti osobám se středoškolským vzděláním a oproti osobám se základním vzděláním. Naopak mezi věkovými kategoriemi nebyl zjištěn žádný rozdíl. Mezi respondenty YEI – projektů ÚP bylo také o něco více těch, kteří plánovali návrat do denního vzdělávání.

Souhrnná informace o podílu osob, které měly 6 měsíců po ukončení účasti v projektu zaměstnání (případně byly ve vzdělávání nebo na pracovní stáži), na základě výsledků dotazníkového šetření nemá vypovídací hodnotu⁹. V detailním pohledu však šetření potvrdilo, že se výsledky nelišily s ohledem na věk ani pohlaví. Naopak se ukázalo, že výsledek souvisel s typem projektu (ÚP vs. krajské) a úroveň dosaženého vzdělání; respondenti s vyšším vzděláním byli častěji zapojeni alespoň do jedné ze sledovaných aktivit.

Vyhodnocení ekonomické aktivity podpořených osob na základě dat z IS ESF

Zatímco v průběžné zprávě se hodnocení výsledků ekonomické aktivity podpořených osob opíralo o informace z dotazníkového šetření, v závěrečné zprávě je již možné pracovat s administrativními daty, která poskytují informace pro všechny podpořené osoby, a jejich úplnost tak není závislá na tom, zda

⁸ Zde uvádíme alespoň některé z nich: větší časový odstup mezi obdobím vyplňování dotazníku a dobou, ke které se otázka vztahuje, nedostatečné pokyny pro zařazení do kategorie studující, nedostatečné pokyny pro vyplňování v situacích, kdy respondent měnil typ ekonomické aktivity těsně před vstupem do projektu. Zároveň byla narušena reprezentativnost vzorku, negativně ji ovlivnila nízká ochota podpořených osob podílet se na šetření, a to zejména u osob, které nebyly s projektem spokojeny. Vzorek tak neodpovídal struktuře základního souboru. Zároveň do tohoto zjišťování byly v celém spektru zahrnuty pouze krajské projekty a pouze nekompletní část projektů realizovaných ÚP ČR.

⁹ Hlavním problémem je nízký počet odpovědí pro období 6 měsíců po ukončení projektu.

podpořená osoba je, či není ochotna s časovým odstupem dotazník vyplnit. Díky dostupnosti kompletních dat z IS ESF můžeme sledovat přínosy intervence a dlouhodobou situaci podpořených osob na trhu práce na měsíční bázi, konkrétně postavení na trhu práce v jednotlivých předem definovaných měsících. V tomto kontextu jsme se zaměřili na období od 30 měsíců před vstupem do projektu až do 30 měsíců od vstupu do projektu. Na rozdíly v postavení na trhu práce se díváme z hlediska věku, pohlaví, vzdělání a typu projektu, jehož se podpořené osoby zúčastnily. Jak vyplývá z analýzy sociodemografické struktury podpořených osob napříč projekty, právě charakteristiky jako vzdělání či typ znevýhodnění jsou pro různé typy projektů specifické, a lze tedy předpokládat, že rozdíly v postavení na trhu práce na úrovni projektů budou do značné míry odpovídat rozdílům u jednotlivých sociodemografických skupin.

Sady grafů 6 až 9 ukazují, jak se vyvíjela struktura podpořených osob podle ekonomické aktivity v období 30 měsíců před vstupem do projektu až 30 měsíců po vstupu do projektu (v grafech na vodorovné ose označeno „min 30“ a „plus 30“, označení „Projekt“ referuje k okamžiku vstupu do projektu). Na všech grafech vidíme, že v období 30 měsíců před vstupem do projektu je většina osob ekonomicky neaktivních (běžová plocha), přičemž s blížícím se vstupem do projektu se zvyšuje podíl osob registrovaných na ÚP ČR (tmavomodrá plocha). Registrace na ÚP ČR je pro YEI – projekty ÚP a Záruky podmínkou pro zařazení do projektu, podíl registrovaných osob je tedy v okamžiku vstupu do projektu téměř 100 %¹⁰. Uvedené neplatí pro YEI – krajské a soutěžní projekty, jak je vidět na grafech 9c a 9d. U naprosté většiny podpořených osob k získání zaměstnání (vč. OSVČ) dochází již bezprostředně po vstupu do projektu, přičemž nejvyšší počet podpořených osob má zaměstnání mezi 6 a 12 měsícem po vstupu do projektu. S přibývajícím časem počet zaměstnaných osob většinou opět mírně klesá. Uvedený vývoj je patrný u všech dílčích sociodemografických skupin, liší se však v intenzitě jednotlivých fází.

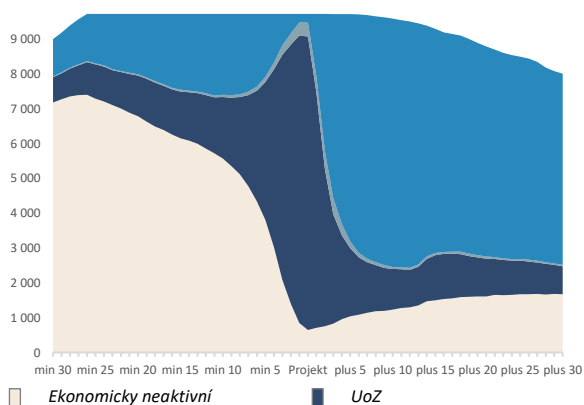
¹⁰ V některých případech je podpořená osoba registrována na ÚP až po datu, ke kterému se administrativní údaje vykazují. V takových případech se evidence na ÚP ČR do údajů nepropíše, a tyto osoby se tak jeví jako ekonomicky neaktivní, přestože v okamžiku vstupu do projektu v evidenci ÚP jsou.

Ekonomická aktivita podpořených osob dle pohlaví a věku

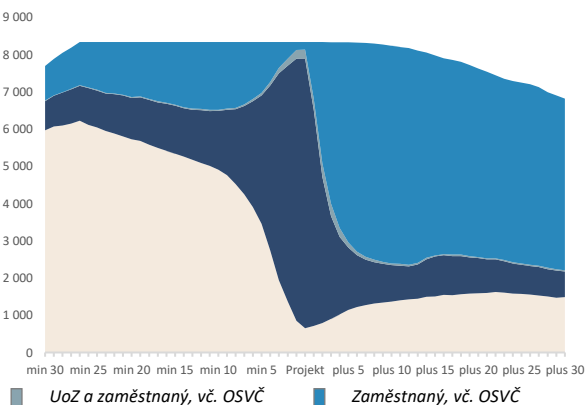
V grafech 6 a 7 vidíme vývoj ekonomické aktivity podpořených osob podle pohlaví a věku. Administrativní data neprokázala rozdíly v postavení na trhu práce mezi muži a ženami, ani mezi osobami ve věku 15–24 a 25–29 let, což potvrzuje i závěry, které vzešly z průběžné evaluace opírající se o data z dotazníkových šetření.

Grafy 6a a 6b: Ekonomická aktivita podpořených osob dle pohlaví, počet

6a: Ženy (N = 9 727)

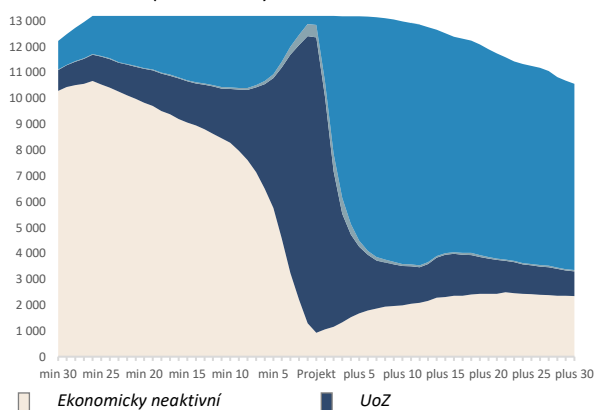
6b: Muži (N = 8 338)

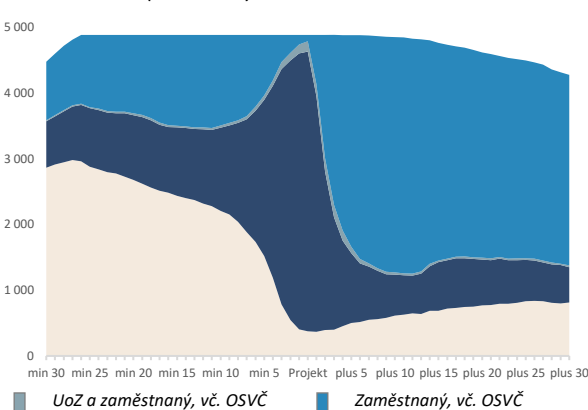
Zdroj: IS ESF, N=18 091

Grafy 7a a 7b: Ekonomická aktivita podpořených osob dle věku, počet

7a: 15–24 let (N = 13 187)

7b: 25–29 let (N = 4 878)

Zdroj: IS ESF, N=18 091

Ekonomická aktivita podpořených osob dle dosaženého vzdělání

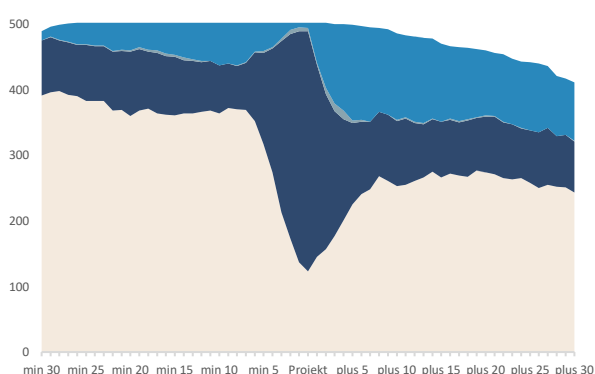
Významnější rozdíly nicméně vidíme, pokud se na ekonomickou aktivitu podíváme u osob různého vzdělání (grafy 8a až 8d).

Nejvýrazněji se liší osoby bez vzdělání, u nichž je podíl osob, které se před vstupem do projektu registrují u ÚP ČR, výrazně nižší než u ostatních vzdělanostních skupin. Tato odlišnost může být způsobena jejich častějším zařazením do YEI – krajských projektů a soutěžních projektů, které se orientují právě na složitější cílovou skupinu a registraci u ÚP pro účast v projektu nevyžadují. Zároveň u této skupiny vidíme s odstupem od vstupu do projektu výrazně nižší podíl osob zaměstnaných a poměrně vysoký návrat do ekonomické neaktivity.

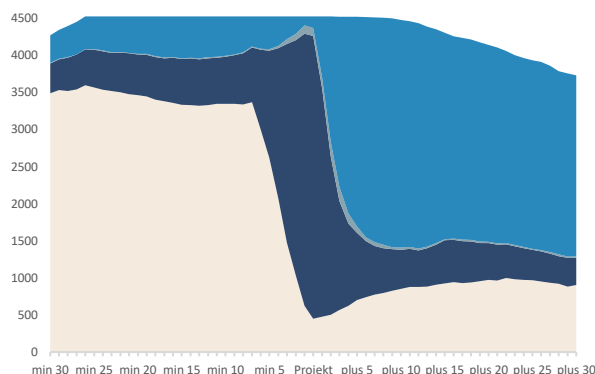
U osob středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných vidíme vyšší míru zapojení na trh práce již před vstupem do projektu. Zároveň administrativní data potvrzují trend zaznamenaný v průběžné evaluaci, že čím vyšší vzdělání podpořená osoba má, tím vyšší je pravděpodobnost, že bude ekonomicky aktivní i s časovým odstupem od vstupu do projektu. Zatímco v případě osob bez vzdělání byla na trhu práce 30 měsíců od vstupu do projektu zapojena přibližně pětina, v případě osob se základním a středoškolským vzděláním to byly již zhruba dvě třetiny a u vysokoškolsky vzdělaných osob dokonce 84 %. U osob bez vzdělání nebo s nižším vzděláním je ale možné předpokládat, že někteří z nich pokračovali ve studiu a jsou tedy uvedeni jako ekonomicky neaktivní.

Grafy 8a – 8d: Ekonomická aktivita podpořených osob dle dosaženého vzdělání

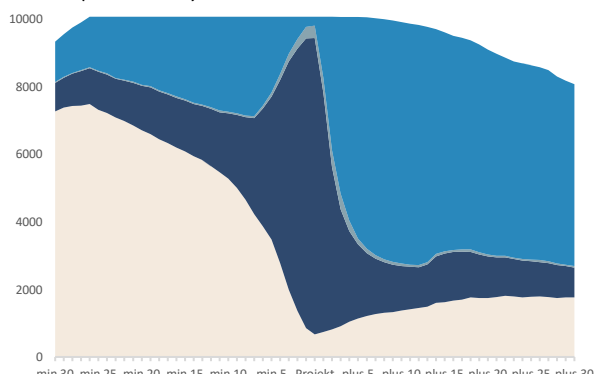
8a: Bez vzdělání (N = 502)

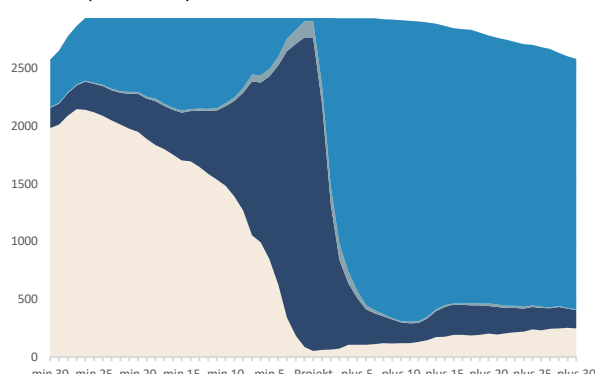
8b: ZŠ (N = 4 521)

8c: SŠ (N = 10 074)

8d: VŠ (N = 2 931)

■ Ekonomicky neaktivní ■ UoZ

■ UoZ a zaměstnaný, vč. OSVČ ■ Zaměstnaný, vč. OSVČ

Zdroj: IS ESF, N=18 058¹¹

¹¹ Je potřeba si uvědomit, že vzhledem k odlišné době trvání jednotlivých projektů ne všechny podpořené osoby prošly celým sledovacím obdobím pěti let. Z výpočtu procent ve sledovaných úsecích jsou tedy odečteny prázdné hodnoty a procentuální podíl vychází z počtu osob, u kterých je možné daný údaj skutečně sledovat.

Ekonomická aktivita podpořených osob dle typu projektu

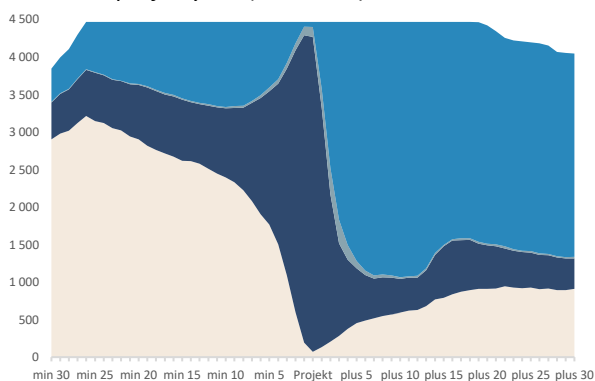
V dalším srovnání se podíváme na dlouhodobé zapojení na trhu práce podpořených osob podle typu projektů (grafy 9a až 9d).

Na první pohled by se mohlo zdát, že výrazně úspěšnější jsou YEI – projekty ÚP a Záruky pro mladé¹². V případě YEI – projektů ÚP i Záruk je vidět, že i 30 měsíců po vstupu do projektu je účast podpořených osob na trhu práce vysoká (67 %, resp. 77 %), zatímco u YEI – krajských a soutěžních projektů se pohybuje okolo 40 %. Při posuzování „úspěšnosti“ projektů je nicméně potřeba zohlednit skutečnost, že YEI – krajské projekty a soutěžní projekty se zaměřovaly na podporu složitější cílové skupiny, ve které byly častěji zastoupeny mladší, méně vzdělané osoby, které častěji trpěly některou formou znevýhodnění, viz kapitola 5. této zprávy.

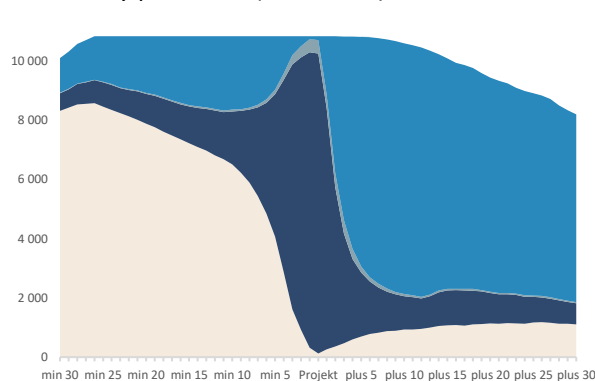
Pokud se podíváme na dlouhodobý vývoj ekonomické aktivity právě v těchto projektech, tak vidíme, že 30 měsíců před vstupem do projektu bylo ekonomicky neaktivních přibližně 70 % osob (YEI – krajské projekty 69 %, soutěžní projekty 73 %) a 30 měsíců po vstupu do projektu zůstalo ekonomicky neaktivních zhruba 45 % (45 %, resp. 43 %). Z tohoto hlediska lze považovat projekty za úspěšné, jelikož i zde je patrný výrazný trend v poklesu ekonomické neaktivity a zároveň ve zvýšení zaměstnanosti osob, pro které je udržení se na pracovním trhu náročnější.

Grafy 9a – 9d: Ekonomická aktivita podle typu projektu

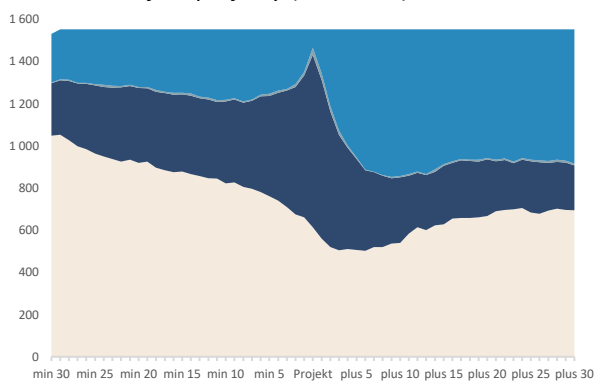
9a: YEI – projekty ÚP (N = 4 466)

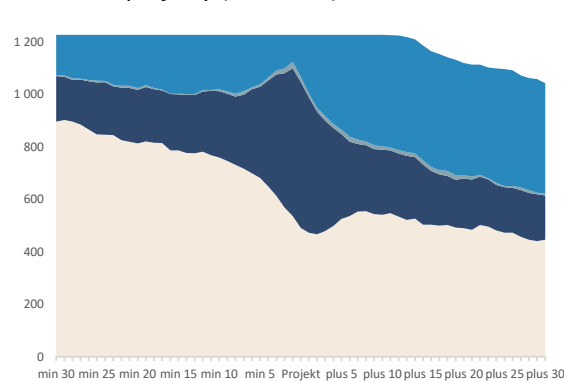
9b: Záruky pro mladé (N = 10 821)

9c: YEI – krajské projekty (N = 1 551)

9d: Soutěžní projekty (N = 1 227)

■ Ekonomicky neaktivní
Zdroj: IS ESF, N=18 065

■ UoZ

■ UoZ a zaměstnaný, vč. OSVČ

■ Zaměstnaný, vč. OSVČ

¹² Na grafech se rovněž promítá skutečnost, že v případě projektů ÚP ČR (YEI – projekty ÚP i Záruky pro mladé) byla jednou z podmínek pro vstup do projektu evidence u ÚP ČR, a to jako uchazeč o zaměstnání (UoZ), nebo zájemce o zaměstnání (ZoZ).

8. Závěry

V této závěrečné zprávě jsme přinesli souhrnné vyhodnocení dopadů projektů YEI a dalších projektů podporovaných z ESF, které se zaměřovaly na podporu zaměstnanosti mladých lidí do 29 let. Hlavním zdrojem dat pro danou analýzu byla data z Informačního systému ESF, která nám umožnila sledovat rozdíly mezi jednotlivými účastníky, a to jak v oblasti sociodemografických charakteristik a typu projektů, které absolvovali, tak z hlediska jejich dlouhodobého postavení na trhu práce. Tato kapitola je doplněna rovněž o závěry uvedené v průběžné evaluaci YEI. Průběžná evaluace obsahovala mimo jiné dotazníkové šetření mezi účastníky projektů, a umožňuje tak nahlédnout na jejich vnímání kvality a užitečnosti absolvovaných aktivit.

Obecně je možné konstatovat, že existují signifikantní rozdíly mezi účastníky projektů realizovaných Úřadem práce ČR (YEI – projekty ÚP a Záruk pro mladé) při srovnání s projekty realizovanými mimo ÚP ČR (YEI – krajské projekty a soutěžní projekty).

Do projektů ÚP ČR více vstupovali absolventi a uchazeči, kteří byli lépe vybaveni pro projektové aktivity (měli menší problém s motivací, s učením atp.) a měli větší šanci na úspěšné absolvování projektových aktivit. V těchto projektech byly častěji než v druhém typu projektů podporovány osoby ve věku 20–29 let, osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Pokud tito lidé trpěli nějakým znevýhodněním, jednalo se zejména o zdravotní znevýhodnění. Do YEI – krajských projektů a soutěžních projektů oproti tomu více vstupovaly osoby, které jsou mladší, mají nižší vzdělání a jsou častěji příslušníky národnostní menšiny. Dále v těchto projektech byly častěji podpořeny osoby dlouhodobě evidované na ÚP ČR, méně motivované, mající přidružené sociální problémy (zatížení exekucemi, záznam v trestním rejstříku), pocházející z vyloučených lokalit, žijící mimo systém podpory a mladiství do 18 let bez vzdělání. Jedná se tedy o tu část cílové skupiny, která je celkově hůř dostupná a zároveň má větší problémy s uplatnitelností na trhu práce. V průběžné evaluaci projektů YEI, na kterou toto vyhodnocení navazuje, byla dále jako problematická definována podskupina nejmladších účastníků (do 22 let). Skupina nejmladších účastníků se od té starší lišila tím, že se jednalo o lidi, kteří většinou ještě žijí u rodičů a nemusí si tak sami hradit existenční náklady, nemají vyživovací povinnost na děti. Tito lidé si pak méně uvědomují potřebu stálého zaměstnání a mají tendenci častěji zaměstnání měnit.

Z hlediska výsledků v oblasti pracovního uplatnění administrativní data neprokázala rozdíly v postavení na trhu práce mezi muži a ženami, ani mezi osobami ve věku 15–24 a 25–29 let, ale naopak se prokázal významný vliv vzdělání a typu projektu, jehož se daný jedinec zúčastnil. Ukázalo se, že čím vyšší vzdělání podpořená osoba měla, tím větší byla pravděpodobnost, že bude ekonomicky aktivní i s časovým odstupem od vstupu do projektu. Zatímco v případě osob bez vzdělání byla na trhu práce 30 měsíců od vstupu do projektu zapojena přibližně pětina, v případě osob se základním a středoškolským vzděláním to byly již zhruba dvě třetiny a u vysokoškolsky vzdělaných osob dokonce 84 %.

V případě projektů ÚP ČR je vidět, že i 30 měsíců po vstupu do projektu je účast podpořených osob na trhu práce vysoká (67 %, resp. 77 %), zatímco u YEI – krajských projektů a soutěžních projektů se pohybuje okolo 40 %. Mohlo by se tedy na první pohled zdát, že z hlediska pracovního uplatnění byly úspěšnější projekty realizované ÚP ČR, nicméně s ohledem na to, že YEI – krajské projekty a soutěžní projekty se zaměřovaly na podporu složitější cílové skupiny, pro kterou je udržení se na pracovním trhu náročnější, je potřeba vyzdvihnout, že i zde došlo k výraznému poklesu ekonomické neaktivity a zároveň ke zvýšení zaměstnanosti osob, které se těchto projektů zúčastnily. Zároveň je třeba zdůraznit, že osoby podpořené v projektech ÚP častěji absolvovaly aktivitu dotované zaměstnání, která už sama

o sobě znamená umístění podpořené osoby na trh práce (informace vychází z průběžné evaluace projektů YEI).

V kontextu pracovního uplatnění jsou podstatné i závěry v otázce subjektivního vnímání užitečnosti projektu při hledání zaměstnání, které rovněž poskytla průběžná evaluace projektů YEI. V té se uvádí, že přibližně polovina účastníků deklarovala, že jim účast v projektu pomohla, přičemž účastníci krajských projektů toto hodnotili ještě kladněji. Jedním z cílů iniciativy YEI byla rovněž aktivizace účastníků k návratu do vzdělávání. Výsledky šetření ukázaly, že 10 % účastníků návrat do vzdělávání určitě plánuje (další 3 % spíše plánuje). Jako pozitivní výstup lze označit, že 78 % účastníků se díky projektu naučilo lépe hledat práci, dále většina účastníků potvrdila, že v rámci projektu získali řadu nových znalostí a dovedností. Účastníci shodně hodnotili projekt jako přínosný zvláště v rozšíření obzorů díky získaným poznatkům a informacím, pro nasměrování svého vlastního života a pro objevení dalších možností, jak se uplatnit na trhu práce. Ti lidé, kteří si díky projektu našli stálé zaměstnání, dále uvedli, že se jim zlepšila kvalita života.

V průběžné evaluaci se také zjišťovala kvalita pracovních nabídek, které účastníci po skončení projektu dostali. Souhrnně lze říci, že nabídnutá zaměstnání byla kvalitní z hlediska typu pracovní smlouvy (hlavní pracovní poměr tvořil 87 %) a délky úvazku (73 % nabídek bylo na plný/téměř plný úvazek). Z hlediska finančního ohodnocení však nabídky nebyly příliš kvalitní, pouze 14 % nabídek bylo nad 20 000 Kč/měsíčně (přičemž průměrná mzda ve 3. kvartálu 2018 činila dle ČSÚ 33 840 Kč měsíčně). Nabídky získávali účastníci bez ohledu na své vzdělání, věk a pohlaví. Prokázalo se však, že příslušníci menšin obdrželi nabídky zaměstnání výrazně méně (50 %, oproti 74 % u zbylé populace). Tři čtvrtiny účastníků, kteří obdrželi nabídku zaměstnání, ji přijali. Rozhodnutí o přijetí nabídky výrazně souviselo s její kvalitou ve smyslu výše úvazku a mzdy. Naopak se neprokázalo, že by pravděpodobnost přijetí nabídky souvisela s jakoukoliv sociodemografickou charakteristikou účastníka, dokonce ani s tím, zda dotyčná osoba žila v domácnosti s pracující osobou či nikoliv, nebo zda v domácnosti byly závislé děti. Tento výsledek je překvapivý vzhledem k tomu, že počet osob, které v domácnosti vydělávají a na druhé straně počet osob, které jsou na takovém příjmu závislé, byl považován za jeden z faktorů, který rozhodnutí o přijetí zaměstnání může ovlivnit.

